

Dopisi.

Iz Trsta. — Soditi je po nekih prikaznih, da žuga tukajšnjemu slovenstvu posebna nesreča — huja od do-sedanje. Kakor je že znano, je zdaj v tržaški okolici več šol, kjer se mladina podučuje v svojem národnem jeziku, kakor je edino pravo. Iz nekterih krajev pošiljajo pa Slovenci svoje otroke v nenarodne, namreč v italijan-ske ljudske šole, vzlasti zato, ker so k temu nekako pri-siljeni: za-nje ni tukaj bližnjih národnih šol. Zdi se pa, da narodne učilnice niso vsem po godi, in da se neki name-rava spremeniti jih tam, kjer so zdaj, v nenarodne, to je, v italijanske. Saj smo pač po nesreči te dni slišali, da se je eden tistih gospodov — Italijanov, se vé — ki so nalašč postavljeni za varhe ali preglednike (kon-trolnike) vseh tukajšnjih ljudskih učilnic, izustil pri neki posebni priliki, da se tudi otroci slovenskega na-roda morajo v prihodnje učiti le v italijanskem jeziku. Kakošna slepota! Kaj mar ni še dosti spričano, da se otroci le v svojem maternem jeziku najbolj in najlaglje učé, kar jim je znati treba? Zategadel naj temveč ti gospodje nasvetujejo, da ne bi se morale samo obdr-žati sedanje tukajšnje slovenske šole, ampak vpeljati jih še tudi v tistih krajih, kjer jih po nesreči zdaj še ni, pa so pa zelo potrebne. — Da pa slovenstvo ne zaide v presilno nevarnost, bilo bi po mojem mnenji treba še drugega močnega orožja, da se saj s tem to reši, kar je še mogoče. Zraven šol, primernih in lepih slovenskih pridig, kakor jih čujemo zdaj tukaj, in pa dobro napravljenih časnikov, ni ga gotovo za to močnejšega in boljšega orodja ali pripomočka, kakor bi bilo — večkratno izdavanje pripravnih, prav raz-umljivih in pa cenih knjižic v podobi malih brošur, na pr. po 6, 8 ali 10 soldov, za poduk in pa tudi za kratek čas. *) To je bila moja misel in pesem od nekdanj, in je še dandanašnji. Družba sv. Mohora in slovenska Matica! prevdarjajte prav dobro to stvar, in ravnajte na vso moč v izdelovanji svoje važne naloge tudi po tej mojej misli, da se naše ljudstvo jako vname za svojo narodnost — z večkratno napravo in raz-prostiranjem tacih knjižic med njim. Pa naj se po tem le širi in razsaja znana bolezen — nemškutarija — po slovenski zemlji, kakor jej je drago! — na posled narava mora zmagati. — V prihodnjem mesecu bo začel izhajati tukaj nov list v italijanskem jeziku pod naslovom: „La Patria.“ Vrednik želi, naj se mu poda-jajo večkrat prestavljeni sestavki (zlasti novice itd.) iz slovanskih časnikov o slovanskih zadevah.

Vrdelski.

Iz tuhinjske doline 15. listop. L. D. — Une dni so „Novice“ oznanile, da se v Ljubljani in njenih oko-licah 100.000 centov konjske mrve skupuje za francozko armado. Kako to, da ga v tuhinsko dolino ni nobenega tacega kupca? Več kot 1000 centov take dobre krme bi letos lahko v naši dolini v dveh dnevih dobil, in vstreženo bi gotovo bilo kupcu in prodajalcem.

Iz Ljubljane. (Iz deželne odbora.) V poslednji seji deželnega odbora je med mnogimi družimi obravna-vami bilo sklenjeno, da se po sklepu lanskega dežel-nega zbora osnuje za oskrbovanje vseh deželnih de-narnih zadev lastna deželna blagajnica (kasa), se razpiše služba blagajničnega kontrolorja z 800 gold. (čas kompetencije do 15. decembra) in vsa ta osnova se predloži zboru v konečno potrjenje. — Do gosp. ministra finančnih zadev se je naredilo pismo, v katerem se prosi, naj bi se rešile prošnje de-

želnega zbora zarad zaostalih doneskov iz državnega zaklada za leta 1861. 1862. in 1863. in zarad deželi vzetega premoženja, še drugo pismo pa na deželne naše poslance pod adreso na dr. Tomana, naj pri c. kr. mi-nisterstvu pospešijo to stvar, da se bode móglo prihod-njemu deželnemu zboru o tem poročati.

— Svetli knez in škof kranjski gospod dr. Jernej Vidmar so te dni izročili po dr. Jan. Bleiweisu veliki dar od 200 gold. Matici naši in tako stopili v vrsto ustanovnikov tega domačega zavoda, čegar delovanje spričuje, da mu je v resnici mar za povzdigo prave du-ševne omike naroda slovenskega.

— „Danica“ naznanja, da razun 38 pisem (adres), ki so bila iz Kranjskega zbornici gospóski na Dunaj poslana za konkordat, se jih je te dni zopet poslalo iz 17 srenj, in da tudi prečastita duhovščina kranj-ska, ktera ima zlasti opraviti z dušnim pastirstvom, je pretekli teden na gosposko zbornico poslala iz vseh dekanij naše škofije véliko prošnjo za ohranjenje konkordata, podpisano od 510 duhovnih pastirjev. Ko-nečno naznanja „Danica“ imenitne denarne darove, ki jih je še posebno viša duhovščina v Ljubljani zložila za sv. Očeta zlasti o spominu na to, kar se je poslednje dni godilo in se še godí po Rimskem in Avstrijskem.

— Sej m sv. Ošpete je bil precej živ. Goveje ži-vine pa niso prignali veliko na prodaj, tudi je bila prav draga; pa saj ne more drugače biti; revniši kmetje so prodali pretekla leta v sili vsak rep, ali pa so jim ga prodali; kdor živine zdaj kaj ima in ni v takošni stiski, da bi jo moral prodati, jo lahko redí, ker se je klaje pridelalo obilo.

— Vsled nove društvene postave se bode v Ljub-ljani ustanovilo novo društvo „slovenskega sokola.“

— Nemila smrt nam je pretekli teden vzela dva obče spoštovana možá, domoljuba z dušo in telesom: prečastitega gospoda Jan. Poklukarja, korarja, kne-zoškof. konzistorijalnega svetovalca, dosluženega bogo-slov. profesorja, — in pa gosp. Franca Obláka, ma-gistratnega svetovalca v pokoji, ki sta po dolgi bolezni, uni v 65., ta v 54. letu svoje starosti umrla. Domo-vina naša ohranjuje rajnka v blagem spominu! Gospod Oblák je razun mnogih družih dobrotnih darov tudi „Matici“ zapustil 100 gold.

— Nedeljska „beseda“ v čitalnici, ktero so tudi gospod cesarski namestnik pl. Conrad Eybesfeldski, gospod deželni glavar pl. K. Wurzbach in glavarja namestnik gosp. F. Trpinec počastili sè svojo nazo-čostjo, je dobrotnemu namenu donesla lepo pripo-moč z 205 gold. 20 kr. in 2 tolarjema po gold. V pevsko-instrumentalnem oddelku „besede“ sta se s pre-krasnim in navdušeno pohvalo sprejetim petjem odlika-vala gospoda France Grbec in France Vidic, na viliončelu je z ravno tako živo pohvalo godel izvrstni naš gosp. Rajmund Pregel, in številni možki zbor čitalničin pod vodstvom pevovodje gosp. Försterja je v četverospěvu in še posebno v zboru častno pokazal, da se bode po mnogih nezgodah časa zopet povzdignil na tisto stopinjo, na kateri je po pravici slovel prejšni čas. Tudi vojaška kapéla c. kr. topničarjev je godla zani-mive piése iz Benj. Ipavčeve operete „Tičnik“ itd. — Repaticam (kométo) je v starodavnih časih, ko zvezdoslovje ni še bilo temeljito dognano, bila ta osoda, da so se včasih poprej prikazale, predno so bile po zvezdogledih napovedane. Taka se je tudi godila „Repatici“ naši v besedi nedeljski, da je prišla na oder — predno bi bila prav za prav imela priti. Od tod njena nesreča v nedeljo, ktere tudi hvalevredno prizadevanje častitih naših gospodičin ni móglo odvrniti. Sicer je pa tudi vrli Iffland že prestar za naše čase, in res je škoda, da se ni kaka druga igra izbrala za to

*) Tacih knjižic sem nekdanj nahajal na Koroškem po sloven-skih krajih, na pr. v Doberlej vesi in še drugod. Pa kakih? — nemških! „Oj vi prebrisani Nemci!“ — sem si mislil, čuté si srce pobito in žalostno, da niso bile rajši — slovenske. Pis.

sicer tako lepo „besedo.“ — Naj govoreč o tej dobroti besedi dodamo še to, da, kakor lani, je tudi letos ljubljanska hranilnica darovala 50 gold. blagemu namenu.

— V „Wandererji“ je neki dopisnik „iz Ljubljane“ objavil neki čuden kolosbrodos, po katerem so slovenski dijaki na Dunaji poslali dr. Tomanu nezaupnico zaradi njegovega glasovanja v šolski obravnavi drž. zbora. Iz Dunaja nam eden teh gospodov zagotavlja, da je laž, kar je o nezaupnici čenčal „Wanderer.“

— Gosp. Anton Förster, pevovodja ljubljanske čitalnice je izdal ravnokar „kratek navod za poduk v petji.“ Prihodnjič povemo kaj več o tem dobrodošlem delu, — danes le toliko, da se dobiva pri izdajatelji po 50 krajc.

— Gosp. dr. Klun je dobil, česar je želel: zaupnico od 13 „verfassungstreuen“ ljubljanskih mestnih odbornikov osnovano, kakor „Laib. Ztg.“ pravi, za vodenje njegovo pri prenavljanju februarke ustave in pri razpravi o ločitvi šole od cerkve — in pa službo c. k. sekcijnega svetovalca v ministerstvu kupčijem. Gotovo je oboje zaslužil. „Novice“ ne reko družega, kakor da — z ozirom na misli njegove o šolsko-cerkvenih zadevah itd. — konstatujejo to, da moravodenje gospod doktorja zdaj vendar-le zelo drugačno biti, kakor je bilo pri kandidaturi njegovi za deželno poslanstvo, ker takrat, ko je dr. Klun svoj program (spoved) v „Laib. Ztg.“ in „Novicah“ razglasil, so gori omenjeni trinajsteri, ki so mu zdaj zaupnico poslali, njegovi najhuji nasprotniki bili in ga pri drugi volitvi res tudi pokopali. Eden se je tedaj zmotil: ali mi ali uni. Le to še vprašamo trinajsterico: kaj neki pomeni Vaš priimek „verfassungstreu“? So li drugi ljudje „absolutisti“ — morebiti zato, ker niso zadovoljni z Vašo „politische, bürgerliche und religiöse (mar judovna Kranjskem?) Freiheit“ in ker neprestano zahtevajo tudi národno svobodo, o kateri nemški liberalizem nikoli ne črha besede, Slovanom pa je národna ravnopravnost mati vseh družih svoboščin?

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Naj naznanimo najpred nove postave, ki so že potrjene po Njih Velič. cesarju. 1) Tista rekrutna postava od lanskega decembra, po kateri bi vsak, da je za vojaštvo pripraven, moral vojak (soldat) biti, je preklicana po tej novi postavi od 10. dne t. m., in spet zadobi moč pa z nekaterimi premembami poprej veljavna postava od 29. sept. leta 1858. Tako, na priliko, je zdaj za vojaka pripraven, kdor meri 59 palcev (colov); — v mirnih časih se kličejo v vojaštvo mladenči le iz treh vrst starosti, *) ob času vojske pa se sme seči po sedem vrstah; — dolžnost vojaštva sega do dopolnjenih 36 let; — 6 let služi vsak za pravega vojaka (v linii), 4 leta pa v rezervi; — ženiti se ne sme nobeden, kdor ni čez tretjo vrsto starosti; — dokler nova rekrutna postava drugače ne ukaže, ostanejo pravila postave od leta 1858. zaradi oproščenja od vojaščine veljavna; — kdor je že doslužil svoja leta ali kdor ni več vojaščini podvržen, sme namesti svojega brata stopiti v vojaštvo, ali če je ta že vojak, sme brat za toliko časa še služiti, kolikor bi bil moral služiti bratnjegov; — drugačno tarifo za odkupilo od vojaštva, kakor jo odločuje ukaz od 22. oktobra leta 1866., more le postava odločiti. — 2) Druga nova postava je ta, da hudodelci v ječah ne bojo več vklenjeni in ne tepeni. Minister pravosodja je to zbornici poslancev oznanil 19. novembra — na dan

*) Prihodnje leto bojo poklicani l. 1845., 1846. in 1847. rojeni.

godu cesaričinega — s tem pristavkom, da ta dan so se vsem takim jetnikom, ki so bili vklenjeni, vzele verige (ketinje). Pravijo, da je bilo vseh tacič čez 5000. Tudi s palco in šibami se ne bojo več pokorili hudodelci. Verjetno je, da — kakor so časniki iz več krajev pisali, je bilo to prevesela novica hudodelcem. — V isti seji je minister 3) tudi na znanje dal, da v prihodnje odpade dosedanja razsodba, da so koga izpustili zavoljo pomanjkanja dokazov ali kakor se v sodniškem jeziku pravi „ab instantia“. Ker oproščenje po taki razsodbi vendar za zatoženca, ki je morebiti čisto nedolžen bil, ni bilo brez madeža, je pač pravično, da se je taka razsodba zavrgla, ki v nobeni državi ni več navadna; sodnija naj po natančnih pozvedbah izreče, da je kdo kriv ali pa nedolžen, ne pa, da ne vé: ali je to ali uno, in mu potem obesi madež za vse žive dni, da ga je izpustila le zato, ker ne vé, ali je bel ali črn. — 4) Tudi nova postava za družbe in zborovanje je že oklicana. — Razprava o postavi delegacije je bila v zbornici poslancev končno z veliko večino sprejeta; izmed slovenskih poslancev so zoper njo glasovali dr. Toman, grof Barbo, Pintar in Črne; ker so glasovali zoper novo ustavo, pa tudi niso glasovali za vse glavne ustavne postavne, tedaj tudi dosledno niso mogli glasovati za dr. Rechbauerjev predlog, ki je bil kot §. 37 sprejet in kateri izrekuje, da postava o delegaciji še le bode veljavna, kadar veljavo zadobi nova ustava s 4 glavnimi ustavnimi postavami. — Zdaj se celó sliši, da deželni zbori se začno morebiti še le sušca meseca. — Hrvaški zbor se začne 8. januarja.

Denarni zapisnik Matičin.

Novi udje:

ustanovniki:

Milost. g. dr. Vidmar Jernej, ljubljanski knezoškof . 200 gold.
Gospod Tavčar Janez, hišn. posestnika sin v Ljubljani . 10 „

letniki:

Gospod Kuralt Ivan, pravoslovec iz Gorenjevasi 2 „
„ Drobnik Jurij, organist v Medgorji na Koroškem 2 „
„ Hergesić, županijske sodnije uradnik na Reki 2 „
12 novih letnikov, ktere pozneje naznani gosp. Dominik Čolnik à 2 gold. 24 „
Gospod Škrjanec Anton, duhovnik v pokoji 2 „
„ Košmerl Jurij, župnik v Šenčurji 2 „
„ dr. Senjur Karol v Gradci 2 „
„ Čurin Jurij, kaplan pri sv. Janži na dravskem polji 2 „
„ Divjak France, kmet v Frajhajmu 2 „
„ Ratek Lovro, c. k. sodn. aktvar na Vrhniki 2 „

Stari udje so plačali:

a) ustanovniki:

Za 2. leto: g. Turner Pavel.
Za 3. leto: gg. Lovšin Simon, Čolnik Dominik, Knez Slavoljub, Oblak Janez, Turner Pavel.
Za 4. leto: gg. Remec Primož, Turner Pavel, Kanceler Pavel, Petanjek Lavoslav, Hirtiš Benedikt, Vučnik France, Raisinger France, Bernik Lovro, Potočnik Lovro, Šlibar Martin.
Doplačali so: gg. Majhenič Gašper, Vajksl Ivan, Stranjščak Davorin, Trampuš Ivan, Raić Božidar, Mlinarič Jožef.

b) letniki:

Za 1866. leto: gg. Razpotnik Jakob, Velcl Anton, Fekonija France, Kurnik Janez, Rantuša Jurij, Kamnikar France, Šribar France, Seifried Lovro, Mlinarič Jožef, Barlič Martin.
Za 1867. leto: gg. Razpotnik Jakob, Hvalica Anton, dr. Pestotnik Janez, Zorko Alojzi, Čuček Franjo, Lošpahr Martin, Arnoš France, Koljbelj Janez, Ambrož Matija, Tavčar Miha, Barlič Martin, Vrankar Štefan, Muri Peter, Bezjak Jožef, Hrzič Ivan, Simonič Jožef, Lorenčič Anton, Ferko Matej, Stranjščak Ant., Vidovič Anton. Učiteljska knjižnica v Halozah, gg. Žižek Marko, Kovačič Marko, Zemljic Štefan, Markovič Janko, Šubic Primož.
Za 1868. leto: gg. Tomec Martin, Ambrož Matija, Barlič Martin.

V Ljubljani 26. novembra 1867. Dr. Jer. Zupanec.